

Kako pomagati djeci u učenju?

Savjetovalište

Luka Ritz

PRIRUČNIK ZA RODITELJE
I VOLONTERE

IMPRESUM

Priručnik "Kako pomagati djeci u učenju?"

priručnik za roditelje i volontere koji rade s djecom i mladima

Izdavač:

Savjetovalište "Luka Ritz"

Tisak i oblikovanje:

B.T. Commerce

Naklada:

100 kom

Zagreb, 2012.

Regionalna zaklada za lokalni razvoj

Nacionalna
zaklada za
razvoj
civilnoga
društva

*Ova brošura je nastala uz financijsku pomoć
Regionalne zaklade za lokalni razvoj Zamah i
Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva.*

DRAGI RODITELJI I VOLONTERI

Ovaj Priručnik je namijenjen Vama. Unutra ćete naći niz korisnih savjeta čija primjena može omogućiti Vašem djetetu ili djetetu s kojim radite bolji uspjeh u školi. Osim korisnih savjeta, ovaj Priručnik će vas informirati o djeci s teškoćama u razvoju i/ili djeci sa specifičnim poteškoćama u učenju jer je posebno

važno razumjeti djetetove teškoće, međusobno surađivati i podržavati dijete kako bi postiglo bolje rezultate. Svako dijete može kreativnijim, učinkovitijim i osmišljenijim načinima postići više! Zato se nadamo da će ovaj Priručnik pomoći u razumijevanju i pružanje podrške Vašem djetetu. 😊

KAKO DJECA REAGIRAJU NA LOŠE OCJENE?

Istraživanja pokazuju da je **najčešće navođeni izvor stresa u školskoj dobi neuspjeh u školi**. Svako dijete je doživjelo lošu ocjenu ili barem lošiju od očekivane, ali interesantno je da neka djeca ne pridaju veliku pažnju tome dok drugoj djeci ta ista situacija stvara velike probleme. **Školski stres može se manifestirati kroz bolove u trbuhu, glavobolju, povišenu temperaturu, plač, pa sve do situacija kada dijete razvije toliko paničan strah od škole da je potrebna pomoć stručnjaka**. Budući da se negativna ocjena najčešće dobije zbog neznanja, ocjena se može ispraviti učenjem. No, roditelji često ne vode računa o tome da loša ocjena nosi sa sobom određeni stres kod djeteta te je potrebno smanjiti ili ukloniti taj stres kako bi dijete moglo efikasno učiti te ispraviti lošu ocjenu. Prisiljavanje djeteta da "sjedi za knjigom" neće dovesti do značajnog rezultata.

Roditelji i osobe koje rade s djecom trebali bi prihvaćati djetetovu individualnost i pomoći razviti **samopouzdanje djeteta**, motivirati ga na učenje i slati mu svakodnevno pozitivne poruke.

Dijete mora osjetiti:

da se u njega vjeruje

da ga se sluša

da se o njemu brine

da je važno

Na taj način dijete će sigurno ispraviti lošu ocjenu i imati motivaciju za daljnji rad. ☺

KAKO POMOĆI DJETETU U UČENJU?

Roditelji i osobe koje rade s djecom mogu pomoći djetetu u učenju ukoliko procijene da dijete **ne uči na efikasan način**. Lako je prepoznati takvo dijete: ono **ima sposobnosti za učenje, radne navike, motivirano je i nema značajno velik strah od ispitivanja ili neki problem koji ga muči, međutim, ne postiže dobre rezultate**.

Mehaničko učenje bez razumijevanja ne pokazuje značajne rezultate. Mehaničko učenje znači da djeca uče na način da **moгу reproducirati naučeno, ali najčešće ne znaju odgovoriti na neko potpitanje u vezi reproduciranog gradiva**. Dijete **treba učiti aktivno** – sa razumijevanjem i kritički te takvu naviku svakodnevno primjenjivati. ☺

Evo nekoliko savjeta što učiniti kako biste pomogli djetetu u učenju:

- Razgovarajte s djetetom o potrebi aktivnog učenja i logičkog pamćenja gradiva!
- Budite uz dijete kada mu ide teško s gradivom, uputite ga na pogreške u načinu učenja!
- Ne zaboravite dati pohvalu za svaki uspjeh, koliko god da se Vama činio malim, jer svaki pomak djeteta na bolje uz poticanje može dovesti do sve značajnijih rezultata!

KAKO POMOĆI DJETETU DA PLANIRA UČENJE?

Djeca često ne mogu procijeniti koliko im vremena treba da bi naučili određeno gradivo i zbog toga budu u stisci s vremenom što bude praćeno s određenom dozom stresa. Na taj način učenje postaje još teže – **dijete se boji da neće stići naučiti određeno gradivo ili napisati zadaću, te može postati anksiozno.**

"Kampanjsko učenje" je najlošiji način učenja jer zbog intenzivnog učenja veće količine odgađanog gradiva u kratkom vremenu dolazi do iscrpljenosti, napetosti i frustriranosti.

Djeca se otpočetak školovanja moraju navikavati na osmišljavanje plana učenja. Dijete će više naučiti ukoliko rasporedi učenje na svaki dan umjesto da

uči samo pred pismeni/usmeni ispit. U svakodnevno učenje **bitno je uvrstiti vremenski dovoljne pauze** kako bi se dijete odmorilo te sa većom energijom nastavilo učiti (npr. sat vremena učenja, pola sata pauze, pa opet sat vremena učenja).

Roditelji i osobe koje rade s djecom mogu pomoći djeci u izradi optimalnog plana učenja i pratiti drži li se dijete postavljenog plana. Dijete samostalno treba napraviti svoj raspored za kojeg procjenjuje da će ga moći ispuniti, a roditelj ili osoba koja radi s djetetom nipošto ne smije nametati svoj. Opet, **uvijek treba upozoriti dijete ukoliko je raspored nerealan** (npr. ako ima previše ili premalo vremena za određenu aktivnost). ☺

OSIGURAJTE DJETETU ADEKVATNE UVJETE ZA UČENJE!

Djetetu se trebaju osigurati **ugodni i adekvatni uvjeti učenja** jer svako dijete bi se radije igralo vani, provodilo vrijeme kod prijatelja, igralo igrice na kompjuteru nego učilo. Adekvatni i ugodni uvjeti učenja mogu pomoći, pogotovo kada je djetetu teško započeti učenje. Iskustva govore da većini djece odgovara ukoliko uvijek uče na istom mjestu.

Pri likom odabira mjesta za učenje, pazite na sljedeće:

- Da dijete ima vlastitu sobu sa stolom ili barem stol na neki način udaljen od razgovora ukućana i ostalih zvukova
- Neka djeca bolje uče na krevetu, debelom tepihu na podu i sl.
- Djetetu se treba osigurati mir i tišina
- Ukoliko prostor u kojem dijete uči koristi više osoba, dogovorite se za vrijeme učenja kako ga drugi ukućani ne bi ometali
- Prostor treba biti osvijetljen
- Ukoliko primjetite da se dijete teško koncentrira na određenom mjestu, neka kroz nekoliko

dana proba učiti na različitim mjestima i na onom gdje mu/joj se učinilo da je najbolje neka uzme kao mjesto za buduće učenje

- U prostoru u kojem uči ne bi trebale biti stvari koje bi mu/joj mogle odvlačiti pozornost (tv, časopisi, igrice, internet, mobitel). Prije učenja, potrebno je isključiti sve uređaje.
- Najbolje je učiti u tišini bez glazbe i televizora. Međutim, glazba ponekad pomaže posebno kada u pozadini postoje ometajući zvukovi (npr. građevinski radovi, prometna buka, pričanje ukućana, TV iz druge sobe). U tom slučaju pomaže instrumentalna glazba jer tekst može smanjiti koncentraciju.
- Dijete ne treba jesti za vrijeme učenja jer to ometa pozornost! Ukoliko je gladan/na, radije neka napravi pauzu za obrok i nakon toga nastavi s učenjem. 🍽️

POMOZITE DJETETU DA SE KONCENTRIRA NA GRADIVO!

Koncentracija kod djece se lako i često gubi. Prepoznat ćete da dijete nije koncentrirano na gradivo onda kada duže vrijeme čita određeni tekst, a ne može prepričati o čemu se u tekstu radi.

Možete napraviti sljedeće:

- maknuti iz djetetovog videokruga sve što bi dodatno otežavalo održavanje koncentracije – časopise, video igrice, TV, radio, kompjuter...
- savjetovati dijete da nakon svakog odjeljka ponovi na glas što je čitalo, da piše sažetke,

lako su teškoće s koncentracijom posve uobičajene, dijete može **biti dekoncentrirano na duže vrijeme**. U tom slučaju potrebno je **saznati razloge za takvu dekoncentraciju**.

Ponekad djeca imaju "probleme" zbog kojih ne mogu učiti poput problema s prijateljima, "nesretne zaljubljenosti" i dr.

Ali, djeca **moгу imati i poremećaj pažnje**, pa ih je u tom slučaju potrebno podržati, osnažiti i motivirati za učenje, te raditi na rješenu problema koje imaju. Više o poremećaju pažnje možete pročitati u dijelu Priručnika koji govori o djeci s poteškoćama u učenju.

bilješke, obilježava tekst različitim bojama (svaka boja pokazuje važnost određenog dijela) i dr.

- korisno je da dijete prvo uči teže i njemu nezanimljivo gradivo jer je tada odmornije i koncentracija je veća (primjerice, ako ima više smisla za matematiku od engleskog, neka prvo počne savladavati gradivo iz engleskog)

ŠTO JOŠ MOGU UČINITI?

- **Objasnite djetetu** što se očekuje od njega što se tiče učenja. Očekivanja trebaju biti dovoljno visoka, ali realna s obzirom na djetetove mogućnosti.
- **Dajte djetetu do znanja** da ste tu za sva njegova pitanja i uvijek dostupni za pomoć. Nikako ne smijete kod djeteta razvijati strah da vam se boji povjeriti u vezi nečeg što ga/ju muči.
- **Objasnite djetetu** zašto je učenje bitno.
- **Pohvalite** svaki djetetov trud i napredak.
- **Odredite sankcije** za neizvršavanje školskih obveza (npr. zabrana gledanja TV-a, igranja igrice). Bez obzira na djetetov školski uspjeh, u svakom trenutku treba znati kakve će biti posljedice ukoliko se ne bude dovoljno zalagalo.
- **Ne sjedite s djetetom** dok piše domaću zadaću, ali potrudite se da zna da ste mu na raspolaganju.

- **Ukoliko ne znate kako nešto protumačiti** djetetu, konzultirajte se s učiteljem/nastavnikom kako bi izbjegli nesporazume oko načina podučavanja.
- **Budite u kontaktu** s drugim roditeljima/osobama koje rade s djecom i učiteljem/nastavnikom. Na taj način ćete dobivati informacije o obvezama djeteta, a koje je možda zaboravilo.

Trebam li pisati domaću zadaću umjesto djeteta?

Nije dobro pisati zadaću umjesto djeteta, neovisno o tome koliko se dijete muči s gradivom ili koliko roditelj želi da dijete ima što bolje ocjene. Svaka ocjena treba biti odraz djetetovog truda te ga prema tome ocjena treba kazniti ili nagraditi.

Ukoliko dijete nauči da postoji netko tko će ga uvijek "spašavati", ono neće razviti odgovornost u odnosu prema svojim školskim i jednog dana radnim obvezama.

To ne znači da se djetetu ne smije pomoći oko zadaće ukoliko ono to zatraži! Djetetu treba pružiti pomoć oko toga kako nešto naučiti, objasniti mu nepoznate pojmove, pomoći mu u organizaciji vremena, ali ne preuzimati njegove obveze (npr. pročitati knjigu iz lektire i napisati mu sastavak).

PREPOZNAJTE

Svako dijete ima svoj vlastiti stil učenja! Pročitajte opise vizualnog i auditivnog i procijenite koji je stil učenja Vašeg djeteta/djeteta s kojim radite! Nakon što otkrijete ima li dijete vizualni ili auditivni stil, ili pak kombinirani, pročitajte savjete koji mu mogu pomoći pri učenju!

Vizualni stil učenja:

- mora vidjeti da bi zapamtio/la
- preferira ilustracije, čitanje napisanog, odličan/na je u pismenom bilježenju predavanja
- često koristi izjave kao što su: “To mi izgleda dobro...”, “Da vidim...”, “Imam potpunu sliku...”
- “vidi” riječi
- Uredan/na je i organiziran/na
- brzo priča
- dugoročno planira
- uočava detalje
- pamti pomoću vidnih asocijacija, dobro pamti lica
- voli čitati

DJETETOV STIL UČENJA!

Ako je djetetov stil učenja vizualni:

- neka zapiše da bi bolje zapamtio/la
- neka gleda osobu koja priča da bi se bolje koncentrirao/la
- neka koristi boje za naglašavanje važnoga u tekstu
- neka koristi filmove, slide-ove, ilustracije, crteže, dijagrame
- neka traži pismene upute

Auditivni stil učenja:

- mora čuti da bi zapamtio/la
- preferira slušanje i ponekad se “izgubi” pokušavajući zapisati
- uči slušajući i prije zapamti ono o čemu se raspravlja nego ono što vidi
- “priča” sam/a sa sobom za vrijeme izvođenja aktivnosti
- buka ga/ju vrlo lako prekine
- često miče usnama dok čita
- voli čitati naglas
- voli slušati dok mu/joj se objašnjava i voli sam/a objašnjavati
- pričljiv/a je i voli raspravu
- vrlo je detaljan/a u opisima
- više voli glazbu od likovne umjetnosti
- otvorena je i komunikativna osoba

Ako je djetetov stil učenja auditivni:

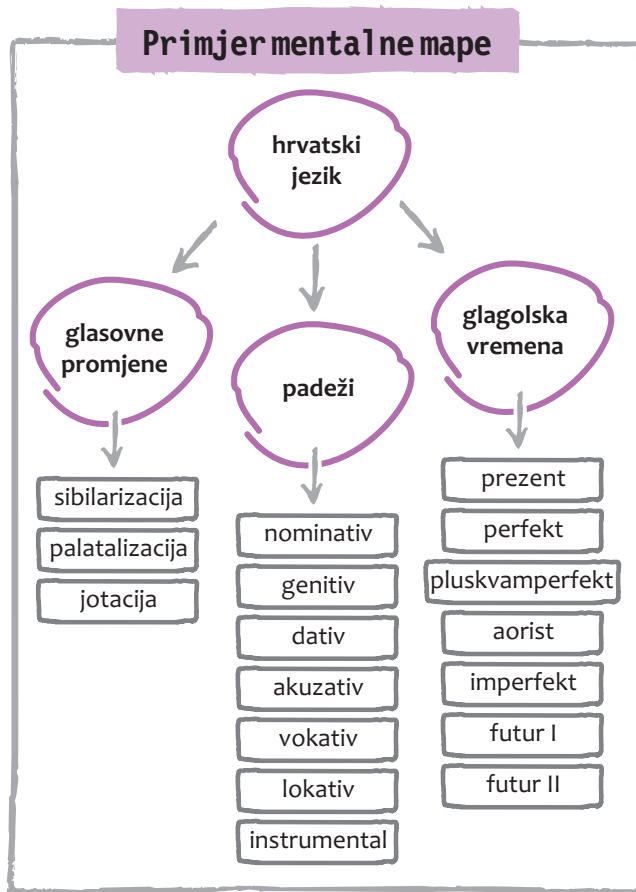
- neka pokuša učiti raspravljajući ili glasno ponavljajući
- neka prije čitanja određenog poglavlja, pogleda slike, naslove te naglas kaže svoje mišljenje o glavnoj temi odlomka
- neka čita naglas uvijek kada je to moguće
- neka se snima! Preslušavajući snimke može pokušati pamti
- neka pitanje u testu uvijek pročita naglas prije rješavanja

PREDLOŽITE /POKAŽITE DJETETU RAZLIČITE TEHNIKE UČENJA!

Mentalna mapa

Mentalna mapa je tehnika učenja koja se temelji na crtanju skica koje pomažu mozgu da brže i dugotrajnije pamti.

Glavna tema se stavlja u centar iz kojeg se onda granaju područja. Na praznom papiru napravi se krug u koji se ucrtta ime knjige ili poglavlja koje se treba savladati. Iz centra se granaju poglavlja knjige ili male cjeline, a iz svakog poglavlja najvažnije teme.

Lenta vremena

Lenta vremena je vrlo korisna i zabavna metoda učenja, posebno kada se uči predmet koji sadržava popriličan broj godina, datuma i razdoblja (npr. povijest).

Izrađuje se na način da se na papiru povuče vodoravna crta ispod koje se upisuju godine, a iznad događaji vezani uz te godine. Znači, treba pažljivo pročitati tekst, izvaditi iz njega važne godine i uz njih pripadajuće informacije, sročiti ih u obliku kratkog podsjetnika te ih zabilježiti na navedeni način. Dobro bi bilo da se godine pišu kronološki – od najranije do najkasnije. ☺

Primjer lente vremena

Prvi autohtoni hrvatski vladar kojeg je priznao papa bio je knez Branimir, koga je papa Ivan VIII. nazvao *dux Chroatorum* 879. godine. Prvi kralj Hrvatske, Tomislav iz loze Trpimirovića, okrunjen je oko 925. godine. Tomislav, *rex Chroatorum*, ujedinio je Posavsku i Primorsku Hrvatsku i stvorio državu znatne veličine. Srednjovjekovno hrvatsko kraljevstvo doseglo je vrhunac pod kraljem Petrom Krešimirom IV. (1058.-1074.). Nakon izumrijeća hrvatske narodne dinastije Trpimirovića 1091. godine, Hrvati su priznali ugarskog vladara Kolomana kao zajedničkog kralja Hrvatske i Ugarske u nagodbi 1102. godine (*Pacta Conventa*).

Kralj Koloman (*Pacta Conventa*)

Izumrli Trpimirovići

Petar Krešimir IV

kralj Tomislav

Knez Branimir

879. g.

925. g.

1058. - 1074.g.

1091.g.

1102.g.

Tehnika "ČPČPP"

Ova tehnika je jedan od načina racionalnog proučavanja štiva. Sastoji se od pet koraka.

1. Korak: Č (Čitati letimično)

Cilj letimičnog čitanja je dobiti najbolji mogući pregled prije prelaska na detalje. Kako dobiti pregled? Na kraju svakog poglavlja često je dat sažetak. Taj sažetak je mudro pročitati na početku. Zatim treba "preletiti" štivo, čitati naslove i negdje neku rečenicu (pogotovo one istaknute, podebljane i sl.). Ako postoje tablice i slike, dobro ih treba pogledati (često slika prikazuje više od onoga što se riječima može iskazati).

2. Korak: P (Pitati se)

Dobra su tzv. policijska pitanja: *Tko? Kako? Gdje? Što? Kada? Zašto?* Ovim korakom se poboljšava koncentracija i povećava motivacija.

3. Korak: Č (Čitanje)

Prilikom čitanja potrebno je obratiti pozornost na nekoliko stvari:

- Pronaći glavnu misao (to je ono osnovno o čemu tekst govori), to je prva razina pri čitanju, ako se ne pronađe glavna misao, druge razine nemaju bitan značaj.

- Podcrtavati i označavati tekst; preporučuje se korištenje markera kojim se tekst jednostavno ističe
PODCRTAVASE:

- Ono što se treba zapamtiti, odnosno ono što je novo, a ne ono što se već zna
- Ono što se pri ponavljanju želi uočiti na prvi pogled, ne treba podcrtavati više od onog što je stvarno potrebno
- Treba aktivno čitati: dijete treba uvijek podsjećati na to da želi razumjeti i zapamtiti pročitano.

4. Korak: P (Pamćenje)

Kada je gotov/a s čitanjem, neka podigne pogled s knjige i kaže svojim riječima što je pisac želio reći. Pamtititi može pisanjem bilješki sa strane, tj. pribilježavanjem vlastitih primjedbi o glavnim mislima uz rub stranice. Treba glasno izgovarati misli. Više od polovice ukupnog vremena učenja trebalo bi se pozabaviti pitanjem i pamćenjem.

5. Korak: P (Ponavljanje)

Svaki put kad se nešto nauči, treba pročitano odmah provjeriti. Tako će se spriječiti da se isto zaboravi već istog dana. Daljnja ponavljanja mogu uslijediti kasnije. Razmjerno dobro sredstvo protiv zaboravljanja je ponavljanje gradiva u određenim vremenski razmacima: nakon 2, 8 i 30 dana. 😊

KOJE VRSTE SPOSOBNOSTI I INTELIGENCIJA POSTOJE?

Verbalna inteligencija

Verbalno inteligentni ljudi znaju dobro izraziti riječima ono što misle i razumjeti druge kad govore.

→ **Vole:** čitati, pisati, pričati priče, rješavati križaljku.

→ **Dobro im ide:** pamćenje imena, mjesta, datuma i različitih (ne)bitnih detalja.

→ **Najbolje uče:** riječima (slušanjem, govorenjem, čitanjem).

Ovu vrstu inteligencije imaju dobro razvijeni pisci, govornici, pjesnici, profesori, odvjetnici, političari, prevoditelji.

Američki psiholog Howard Gardner tvrdi da postoji sedam vrsta inteligencija ili sposobnosti. Pročitajte i nađite svoje dijete/dijete s kojim radite u nekom od sljedećih opisa!

Logičko-matematička inteligencija

Ljudi s visokorazvijenom logičko-matematičkom inteligencijom dobro uočavaju zakonitosti i uzročno-posljedične veze.

→ **Vole raditi:** eksperimente, otkrivati stvari, rješavati matematičke probleme, postavljati pitanja, istraživati zakonitosti i uzročno-posljedične veze.

→ **Dobro im ide:** matematika, zaključivanje, rješavanje problema.

→ **Najbolje uče:** praveći kategorije, klasifikacije, radeći s apstraktnim pojmovima i odnosima.

Ovu vrstu inteligencije imaju dobro razvijenu znanstvenici, inženjeri, kompjuterski programeri, matematičari, računovođe.

Glazbena inteligencija

Ljudi s glazbenom inteligencijom misle kroz glazbu, čuju i prepoznaju glazbene obrasce.

- **Vole:** pjevati, pjevušiti, slušati glazbu, svirati.
- **Dobro im ide:** pamćenje melodija, prepoznavanje tonova, uočavanje ritmova.
- **Najbolje uče:** kroz ritam, melodiju i glazbu.

Ovu vrstu inteligencije imaju dobro razvijenu pjevači, glazbenici, skladatelji, disk-džokeji.

Prostorna inteligencija

Ljudi s visoko razvijenom prostornom inteligencijom sposobni su vanjski prostor predstaviti unutarnjem umu, kao što to čini pilot ili mornar s velikim, a šahist ili kipar s malim ograničenim prostorom.

- **Vole:** crtati, gledati filmove, graditi i kreirati stvari (lego kocke), sanjariti, gledati slike, igrati se sa strojevima.
- **Dobro im ide:** zamišljene stvari, osjećaj promjena, labirinti, slagalice, čitanje mapa i karata.

→ **Najbolje uče:** vizualiziranjem, sanjarenjem, maštanjem, radeći s bojama.

Ovu vrstu inteligencije imaju dobro razvijenu slikari, arhitekti, a ako su orijentirani na znanost, ide im anatomija ili topologija.

Osobna inteligencija

Ljudi s razvijenom osobnom inteligencijom dobro razumiju sebe, znaju tko su, što mogu i žele učiniti, što trebaju izbjegavati, kada i gdje trebaju potražiti pomoć.

- **Vole:** raditi sami i baviti se svojim vlastitim interesima.
- **Dobro im ide:** razumijevanje sebe, usmjeravanje na svoje osjećaje i snove, slijeđenje svojih instikata, ostvarivanje svojih interesa i ciljeva, originalnost.
- **Najbolje uče:** radeći sami, radeći individualne projekte svojim vlastitim tempom u svom vlastitom prostoru.

Ovu vrstu inteligencije imaju dobro razvijenu istraživači, filozofi, teoretičari.

Tjelesna inteligencija

Ljudi s tjelesnom inteligencijom sposobni su iskoristiti svoje tijelo i pojedine njegove dijelove – ruke, noge, prste – kako bi riješili problem ili nešto napravili.

- **Vole:** kretati se, dodirivati, koristiti govor tijela.
- **Dobro im ide:** tjelesne aktivnosti (sport, ples, gluma) i ručne vještine (šivanje).
- **Najbolje uče:** dodirivanjem, kretanjem, procesiranjem znanja kroz tjelesne senzacije.

Ovu vrstu inteligencije imaju dobro razvijenu sportaši, plesači, glumci, vatrogasci, akrobati, profesori tjelesnog.

Socijalna inteligencija

Ljudi s razvijenom socijalnom inteligencijom dobro razumiju druge i cijene njihove različite osobine. U njihovom društvu osjećaju se opušteno i ugodno.

- **Vole:** imati mnogo prijatelja, razgovarati s ljudima, biti član grupe.
- **Dobro im ide:** razumijevanje drugih, vođenje, organizacija, komunikacija, ublažavanje konflikata.
- **Najbolje uče:** razgovaranjem s drugima, uspo-ređivanjem, suradnjom, postavljanjem pitanja.

Ovu vrstu inteligencije imaju dobro razvijenu profesori, liječnici, političari, psihoterapeuti, prodavači.

DJECA S POTEŠKOĆAMA U UČENJU

Poteškoće u učenju obuhvaćaju specifično neurološko funkcioniranje koje ometa sposobnost pohranjivanja, obrade ili stvaranja informacija i na taj način stvara raskorak između sposobnosti i učinjenog. Djeca s teškoćama u učenju najčešće su osobe prosječne ili natprosječne inteligencije. Poteškoće u učenju mogu utjecati na sposobnosti čitanja, pisanja, govora ili matematičkog računanja, a mogu ometati i društvene vještine. One mogu utjecati na jedno ili više razvojnih područja. Djeca s

tim poteškoćama mogu s određenim vrstama zadataka imati značajne probleme dok pri drugim vrstama mogu nadmašiti ostale. Poremećaj pažnje ili hiperaktivnosti ponekad se javljaju uz poteškoće pri učenju, ali to nije pravilo. Poteškoće se ne mogu izliječiti niti se može očekivati da će same nestati. Međutim, te nedostatke se može nadoknaditi, možda čak i nadvladati.

U Americi svako šesto dijete (17%) tijekom prve tri godine školovanja ima poteškoće s učenjem čitanja. Više od 2,8 milijuna djece školske dobi smatra se učenicima s poteškoćama u učenju te se koriste posebnim programima za pomoć. To je otprilike 5% ukupnog broja djece u javnim školama. Čak 20% djece iskazuje poteškoće u učenju upravo zbog prisutnosti poremećaja pažnje. ☺

Termini koji se često dovode u vezu s poteškoćama u učenju:

Disleksija

Poteškoće iščitavanja i razumijevanja pročitane riječi i pravilnog pisanja riječi. Osoba zamjenjuje slova koja slično zvučno ili slično izgledaju (d-b, b-p, i-l, š-ž, m-n) te ispušta slogove i dijelove riječi.

Disgrafija	Poteškoće usvajanja vještine pisanja. Prepoznaje se u nepravilnom držanju olovke, nečitkom rukopisu, nepoštovanju crtovlja, ispuštanju slova i slogova te zamjeni slova.
Diskalkulija	Poteškoće usvajanja matematičkih vještina i utječu na matematičko računanje. Može također utjecati i na sposobnost pamćenja matematičkih podataka, na pojam vremena, novca te glazbene pojmove.
Dispraksija	Motoričke poteškoće koje utječu na sposobnost koordiniranja pokreta.
Poremećaj slušnog procesuiranja	Sposobnost pojedinca da analizira ili nađe smisao u informacijama koje dobiva slušanjem. Poteškoće sa slušnim procesuiranjem ne utječu na ono što se čuje uhom, već ono kako se ta informacija interpretira ili procesira u mozgu, te je ključna pretpostavka za uspješno korištenje jezika i nužno je za čitanje.
Poremećaj vidnog procesuiranja	Odnose se na narušenu sposobnost stvaranja smislene slike iz informacija primljenih vidom. Poteškoće s vidnim procesuiranjem utječu na to kako su vidne informacije protumačene ili procesuirane u mozgu.
Poremećaj pažnje sa ili bez hiperaktivnosti	Ponekad se javljaju uz poteškoće pri učenju. Obilježja ovog poremećaja uključuju naglašeni motorički nemir, rastresenost i/ili impulzivnosti što može utjecati na mogućnost podučavanja takvih osoba.

ŠTO JE IP?

Individualizirani pristup

Djeca s poteškoćama u učenju zahtijevaju posebnu pozornost u procesu odgoja i obrazovanja. Nužno je stoga osigurati im posebnu brigu u vrijeme školovanja. U tom cilju roditelji su izravna pomoć djetetu i to odmah čim se uoče teškoće, podrazumijevajući niz postupaka u radu s djetetom koji počivaju na određenom stavu roditelja u odnosu prema djetetu koje treba pomoć i razumijevanje. U savjetovanju s učiteljem roditelji dobivaju prve smjernice kako svakodnevno pomoći djetetu.

Dobro je posavjetovati se sa stručnjakom (defektologom, psihologom, logopedom, pedagogom) koji je školovan za to kako pomoći djeci s poteškoćama u učenju kada se one pojave. Suradnjom sa stručnjacima u školi omogućuje se individualizirani pristup djetetu tj. prilagođeno, postupno, modificirano i inteligentno vođeno učenje

nastavnog gradiva te dijete usvaja učinkovite mehanizme učenja i postaje svjesno svojih sposobnosti, pa tako izgrađuje i pozitivnu sliku o sebi, kao i samopouzdanje. Dakle, važna je bliska suradnja roditelja s učiteljem, a i s drugim stručnjacima u školi. Takvom suradnjom omogućuje se bolji i kvalitetniji razvoj djetetove osobnosti i emocionalne dobrobiti. Prilagođavanjem metoda rada, individualiziranim pristupom, zaobilazi se osjećaj bespomoćnosti, očaja i izgubljenosti, a ostvaruje se osjećaj zaštićenosti i sigurnosti. Dijete svakodnevno uči svojim tempom i napreduje u usvajanju nastavnog gradiva u skladu sa svojim mogućnostima uz neposrednu pomoć. Njegovo dostojanstvo se najviše čuva poštovanjem njegove osobnosti, njegovih poteškoća i pomaganjem u svim njegovim svakodnevnim zadacima. ☺

ŠTO JE PP?

Priлагоđeni program

Često se događa da djeca koja imaju poteškoće u učenju, a zamijećene su relativno rano (1. ili 2. razred) pohađaju školu po prilagođenom programu. Ponekad je to opravdano, a ponekad i nije. Ponekad je jednostavno lakše smanjiti učeniku opseg gradiva i svi (učitelji, roditelji) imaju manje posla, a dijete dobiva dobre ocjene. Rijetko se, ili gotovo uopće, ne razmišlja o obrazovnoj uskraćenosti koja u tom trenutku počinje otkucavati jer, kako je rečeno u definiciji, "...najčešće su to djeca s prosječnom ili natprosječnom inteligencijom."

No kada se i odluči o uvođenju prilagođenog programa, vodi se računa o djetetovim sposobnostima i vještinama koje u tom trenutku ima razvijene. Izrađuju ga učitelj/ica u suradnji s defektologom odgovarajuće specijalnosti. Prilagođeni program ne

mora se odnositi na sve predmete u određenom razredu već i na pojedine. Primjerice: ako dijete ima poteškoća s matematikom i matematičko-logičkim zaključivanjem, onda se uvodi prilagođeni program za matematiku. S početkom nove školske godine djetetu se određuje ili ukida prilagođeni program. Kao osnovni kriterij uzima se mišljenje učitelja/ice ili predmetnog profesora/ice, defektologa i multidisciplinarna obrada djeteta u ustanovi za mentalno zdravlje djece te se komisijski donosi odluka na temelju dobivenih nalaza i mišljenja. ☺

KAKO PREPOZNATI POTEŠKOĆE U UČENJU?

Iako mnogo djece povremeno pokazuje neke probleme u učenju i ponašanju, neka ponašanja se trebaju uzeti u obzir kao upozorenje za traženje pomoći i savjeta kada dijete ne ispunjava zadatke u skladu sa svojom kronološkom dobi. ☺

Starija predškolska djeca imaju prisutne poteškoće u:

- Korištenju škara i bojica, crtanju olovkom
- Oblačenju bez tuđe pomoći
- Hodanju po stepenicama
- Pamćenju imena boja
- Povezivanju zvukova i slova te brojenju i učenju brojeva
- Izgovoru riječi i slova, spajanju u fraze, učenju abecede i rimovanju riječi
- Razumijevanju od strane drugih kada govori
- Pretjeranom ili nedovoljnom reagiranju na podražaj

Školska djeca imaju poteškoće u:

- Držanju olovke, pisanju, crtanju ili precrtavanju oblika
- Učenju novih pojmova, izgovaranju cjelovitih rečenica
- Razumijevanju pročitano
- Prepričavanju tekstova, pamćenju novoprimljenih informacija
- Usmenom ili pismenom izražavanju misli
- Rješavanju matematičkih zadataka u skladu sa svojom dobi
- Urednom i organiziranom vođenju bilježnica
- Praćenju uputa i naloga
- Prelasku s jedne aktivnosti na drugu
- Učenju novih vještina
- Igru s vršnjacima te razumijevanju i pridržavanju pravila društvenih igara
- Moduliranju glasa (može pričati glasno ili monotono)
- Samopouzdanju

Adolescenti imaju poteškoće u:

- Razumijevanju pročitano, osnovnim vještinama (primjerice: čitanju, računanju...)
- Izražavanju misli usmeno ili pismeno, praćenju uputa
- Gramatički ispravnom usmenom ili pismenom komuniciranju
- Organiziranosti i zadržavanju aktivnosti
- Snalaženju u prostoru, pamćenju i pridržavanju vremenskih rokova
- Slaganju s vršnjacima
- Samopouzdanju

Osim navedenog, djeca s poteškoćama u učenju mogu i:

- Biti emocionalno i socijalno nezrelija ("djetinjasta") od očekivanog za njihovu dob
- Biti neodlučna, impulzivna, lako frustrirana, osjetljiva, sramežljiva i povučena
- Poznavati pravila, ali ih se ne pridržavati
- Ostvarivati slab kontakt očima
- Gurati, hrvati i dodirivati druge bez nekog razloga

POSVETITE SE DJETETOVIM EMOCIJAMA I MOTIVACIJI!

Postoji neposredna veza između toga kako se djeca osjećaju i kako se ponašaju. Kada se djeca osjećaju dobro, prihvatljivo se ponašaju. Roditelji i osobe bliske djetetu mogu pomoći djeci da se bolje osjećaju prihvaćajući njihove osjećaje.

Kako biste razumjeli ponašanje djeteta s poteškoćama u učenju, potrebno je razviti i prihvatiti određene stavove:

1. Ne radi se s djetetom koje ne može učiti... već s djetetom s poteškoćama u učenju

Djeca s poteškoćama u učenju imaju jednaka prava, odgovornosti, osjećaje, potrebe i strahove kao i

druga djeca. Prečesto se od njih očekuje da se odreknu svog djetinjstva ili adolescencije radi poteškoće koju proživljavaju. Na roditeljima je da učine sve što mogu kako bi djetetu osigurali što sretnije djetinjstvo.

2. Svako dijete radije će biti smatrano lošim nego glupim!

Većina djece, posebice adolescenata, više voli da ih se smatra onima koji ometaju, koji su neposlušni ili ne poštuju druge, nego nekompetentnima ili nesposobnima. Kako bi se motiviralo dijete, treba izbjeći osjećaj kod djeteta da je "glupo" i "nesposobno".

3. Djeca s poteškoćama u učenju ističu se svojim traženjem upravo suprotnog od onoga što trebaju!

Djeca s poteškoćama u učenju često neprimjerno procjenjuju situaciju te razvijaju nedjelotvorne strategije privlačenja pažnje i pomoći. Vrlo često dijete želi zadovoljiti neku od svojih potreba

(primjerice: da bude prihvaćeno), a iskazivat će to ometanjem drugih (npr. traženje pažnje, zanovijetanje...).

4. Bol koju djeca s problemima uzrokuju nikad nije veća od one koju osjećaju!

Djeca koja prolaze kroz probleme kod kuće ili u školi često se osjećaju bespomoćno ili povrijeđeno, a njihov odgovor bude neprimjeren – ometaju druge i ponašaju se bez poštovanja prema drugima. Zato treba pokušati djelovati na uzroke tih osjećaja, a ne jednostavno mijenjati ponašanje.

5. U redovitom obrazovanju, sustav određuje nastavni program. U posebnom obrazovanju dijete određuje nastavni program.

Potrebe učenika trebale bi određivati nastavni program i nije djetetova odgovornost da se prilagodi nastavnom programu. Ako dijete ne može učiti na

način na koji ga se podučava, tada ga se treba podučavati u skladu s njegovim mogućnostima.

6. Pozitivna reakcija i podrška na ponašanje mijenja ponašanje; negativna reakcija ga samo zaustavlja ili pojačava.

Mijenjanje djetetovog ponašanja kažnjavanjem neprimjerenih oblika ponašanja predstavlja neuspješni i kontraproduktivni pristup. Iako negativna reakcija uistinu ponekad mijenja ponašanje, ipak tu promjenu ponašanja ne generalizira na ostale situacije.

7. Nagrađuje se napredak, ne savršenstvo.

Važno je biti svjestan svih poboljšanja i pohvaljivati svaki mali korak tog procesa. Bitno je podržati svaki mali napredak u ponašanju jer se samo kroz proces poboljšanja može ostvariti zadani cilj.

8. Može se ignorirati ponašanje, ali ne smije se ignorirati potreba.

Kada dijete traži pažnju odrasle osobe ometajući, bitno je biti svjestan da dijete u tom trenutku treba pažnju. Ponekad će upravo pružanje pažnje djetetu (primjerice: kvalitetno provedenih sat vremena dnevno) pozitivno utjecati na niz drugih djetetovih poteškoća.

9. Jedina konkurencija djetetu trebaju biti njegovi vlastiti uspjesi.

Treba se usredotočiti na osobne uspjehe i napretke djeteta jer dijete može kontrolirati samo svoje vlastito ponašanje. Treba izbjegavati korištenje usporedbi u nastojanju da ga se motivira. Aktivnosti i pristupi koji uključuju natjecanja općenito nisu djelotvorni za djecu s poteškoćama u učenju i stvaraju okruženje u kojem neki učenici žele da drugi učenici ne uspiju ili izgube!

10. Nema ništa manje pravedno, nego jednak tretman onih koji nisu jednaki!

Kako bi bili pravedni prema djeci, svakom se djetetu treba pristupiti drugačije. Zato je potrebno razumjeti njihove snage i potrebe. Iako postoje trenuci kada potrebe jednog djeteta člana obitelji postaju važnije od ostalih, roditelj treba na te potrebe reagirati ulaganjem veće količine energije i vremena. Radi tih situacija ne treba osjećati krivnju, već treba rasporediti energiju ovisno o potrebama djece. ☺

KAKO RODITELJI MOGU POMOĆI DJECI S POTEŠKOĆAMA U UČENJU?

→ Dopustite svom djetetu da vam pomogne u kućnim obvezama odabirući one aktivnosti koje podržavaju izgradnju vještina i samopoštovanja (npr. pomoć u kuhanju) te koje imaju svrhu (npr. pranje suđa).

→ Neka upute budu jasne i jednostavne, govorite jednostavnim jezikom i pokažite vlastitim primjerom, a dok Vam pomažu, podržavajte ih riječima.

→ Pridržavajte se rasporeda, dogovarajte kako želite ostvariti željene rezultate i plan rasporeda, te planirajte stanke u aktivnostima;

→ Umanjite ometajuće faktore tijekom učenja, te pronađite stalno mjesto za učenje koje ima najmanje ometajućih faktora.

→ Budite strpljivi i ponudite korisne savjete: zaboravljanje nije namjerno i podsjećanje će biti od pomoći; pogreške u domaćoj zadaći nisu namjerne i nema potrebe da ju ponovno piše; budite sigurni da imate djetetovu pažnju kada nudi isprike i objašnjenja (kontakt očima, prestanak ostalih aktivnosti).

→ Nagrađujte dijete za dobro obavljeni posao pozitivnom reakcijom, adekvatnom nagradom, iskrenim pohvaljivanjem onog što Vam se sviđa, ne pretjerivanjem s darovima i davanjem obećanja koja ovise o faktorima van Vaše kontrole (time se ne može razviti unutarnja motivacija i samostalnost).

→ Zadržite smisao za humor i budite optimistični, zadržite očekivanja, ali realna (ne očekujte odličan uspjeh koji je izvan mogućnosti djeteta), slobodno se našalite i zabavljajte sa svojim djetetom;

→ Čitajte djeci i neka ona čitaju Vama pri tom se ne brineći za pogreške u čitanju, puno je važnije da bude zanimljivo, zabavno i da se uspije naći zadovoljstvo čitanjem.

→ Zadržite obitelj na okupu poučavajući i ostale članove obitelji što su poteškoće u učenju i koje su moguće posljedice, pronađite pozitivne načine uključivanja braće i sestara kako ne bi bili zanemareni i nemojte dopustiti da potrebe vašeg djeteta postanu Vaše potrebe.

→ Budite dosljedni – uvedite jednostavna pravila i provjerite razumiju li ih svi u obitelji, zajedno ih formulirajte, a potom budite dosljedni u disciplini i nagrađivanju.

→ Uživajte u vremenu provedenom s prijateljima, ohrabrite dijete da uživa u druženju i razvijanju socijalnih vještina, upoznajte roditelje s kojima možete podijeliti slična iskustva i izmijeniti informacije, te zadovoljite i druge svoje potrebe i interese osim djetetovog uspjeha – nađite vremena za sebe. 📺

KAKO VOLONTERI / OSOBE KOJE RADE S DJECOM MOGU POMOĆI DJECI S POTEŠKOĆAMA U UČENJU?

→ Uspostavite kontakt očima dok pričate s djetetom.

→ Nagradite točan i prihvatljiv rad; ne fokusirajte se samo na greške.

→ Ako ocjenjujete, ocjene za pismeni uradak raščlanite na ocjenu za zalaganje i ocjenu za točnost;

→ Usmeno ga/ju ispitujte ako će to potaknuti njegovu uspješnost.

→ Ohrabrite djetetove interese i talente.

- Vježbajte izgovor složenijih riječi koje će biti u testu. Neka učenik/ica napiše riječi i neka ih izgovara glasno.
- Pomozite učeniku/ici u organiziranosti konkretnim uputama.
- Dajte učenik/iciu mogućnost dodatnog vremena za rješavanje zadataka.
- Nedovodite učenika/icu u vremenski tjesnac.
- Ne tražite od učenika/ice da čita naglas ako nije pripremljen/a.
- Provjerite kakav je vaš rukopis, govorite li polako i jasno, koristite li jednostavne vizualne oznake.
- Slijedite raspored aktivnosti koliko god je to moguće jer nenajavljene promjene uzrokuju neuspješnost kod djece.
- Budite kreativni u davanju pomoći. Često dijete s poteškoćama u učenju ne voli pitati za pomoć.
- Upute moraju biti jasne, pa ih zato ponovite kada god je to potrebno.

- Budite dostupni i za pomoć u rješavanju i drugih problema. Pomozite mu/joj u socijalnim interakcijama na isti način na koji to radite s gradivom.
- Upoznajte se s poteškoćama u učenju te izgradite pozitivan stav prema djeci koja imaju poteškoće u učenju.
- Pohvala uvijek ohrabruje!
- Pokazivanje interesa za dijete (primjerice: pažljivo slušanje kada govori) često je mnogo uspješnije i značajnije nego pohvale.
- Pronađite način da djetetu date novu sliku o njemu samome, kako ne bi i sam sebe smatrao "zločestim" ili "lijenim".
- Dovedite učenika/icu u situaciju u kojoj mogu sebe vidjeti u novom svjetlu.
- Primjerom pokažite kakvo ponašanje želite.
- Podsjetite učenika/icu na njegove uspjehe u prošlosti.
- Iznesite svoje osjećaje i/ili realistična očekivanja. 😊

KOME SE OBRATITI AKO VAŠE DIJETE IMA POTEŠKOĆE U UČENJU...

Ukoliko ste roditelj i primjećujete da Vaše dijete ima poteškoće s određenim predmetom ili gradivom, što prije potražite pomoć!

Uvijek se možete obratiti nastavniku i /ili stručnom suradniku škole.

Ako ne znate kome se obratiti za pomoć ili imate nekih problema **nazovite Savjetovalište "Luka Ritz"** na 888 5440 svakim radnim danom od 10.00 do 14.00 sati i naručite se za individualno savjetovanje sa stručnjakinjom. 😊

... ILI AKO IMATE POTEŠKOĆE U RADU S DJETETOM?

Ukoliko ste volonter na programu "Subota za učenje" i imate poteškoće u radu s djetetom, obratite se voditeljici.

Program "Subota za učenje" je program Savjetovališta "Luka Ritz" koji je osmišljen s ciljem da pomogne u učenju. Sva djeca uključena u program dolaze iz obitelji koja su u tretmanu centara za socijalnu skrb i primaju 2 h tjedno pomoći u učenju iz predmeta s kojim imaju najviše poteškoća. Pomoć u prethodno dogovorenim terminima pružaju volonteri, uglavnom studenti, koji su prošli edukaciju. Program se svake godine organizira od listopada i traje do kraja školske godine. 😊

KORIŠTENA LITERATURA:

1. Buljan – Flander, G., Katalinić, V., Azenić, I.

Mali savjeti za uspješno učenje. Hrabri telefon: Zagreb.

2. Luca – Mrđen, J., Kralj, D. (2007).

I ja mogu uspjeti! Djeca s poteškoćama u učenju. Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba: Grad Zagreb.

ŠOLSKA

Ova brošura je nastala uz finansijsku pomoć Regionalne zaklade za lokalni razvoj Zamah i Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva.